

gospodarske, obertniške in narodne.

V Ljubljani v sredo 17. novembra 1858.

Nadloge prezgodnje letošnje zime.

V saboto pred vsemi Sveti je jela neznano huda burja razsajati in je razsajala 4 dni in veliko škode po suhem in po morji napravila. Tudi našim krajem ni prizanesla. Ko je vihar potihnil, je padel sneg, po snegu je pa pritisnil tak hud mraz, da 7. dan t. m. je bilo že vse močno zmrznjeno, ker gorkomer je kazal 8 stopinj mraza; z majhnim razločkom je terpelo do 13. dneva t. m. Taka zima okoli vseh Svetih je nenavaden prikazek, in to toliko bolj, ker celo jesen poprej nismo ne eukrat slane imeli. Al ravno ta prijetna jesen je menda zapeljala veliko kmetovavcov, da so odlašali še čez sv. Uršulo zelje, repo, peso in korenje domu spraviti in je tako sneg zapadel mnogo poljskih sadežev in jih je stiskala zmrzlina pod nemilim nebom. Kakor nam pismo iz Marborga danes pripoveduje, je na Štajarskem še tudi veliko grojzdja v nogradih. Da je pa stelja še tudi zunaj, ni čuda, ker za njo je še le listopad pravi čas.

Vse to so velike nadloge za kmetovavce, ktere more zmanjšati le tisti Gospod nad nami, kateri — kakor naš Koseski pravi — „piše veliko pratiko.“

Danes (14. nov.) je odjenjal mraz in prezgodnji sneg je spet jel slovo jemati; Bog daj, da bi nastopili še topli dnevi in da bi ljudje mogli z vsemi svojimi pridelki domú! Po večletnih vremenskih skušnjah moremo boljšega vremena tudi še pričakovati; saj dunajski možje, ki se pečajo z vremenostjo, pravijo, da v pretečenih 100 letih je le 14krat tako zgodaj mraz nastopil, da pa v vseh 14 letih nobeno zimo vreme ni stanovitno bilo, ampak zdaj je bilo mraz zdaj toplo, zdaj sneg zdaj dež. S temi skušnjami se ujema tudi stari pregovor naših kmetov, ki pravi: „če pred sv. Martinom zmrzuje, pred Božičem še zlo dežuje.“

To nenavadno vreme, ktero nekteri hočejo „slovó repate zvezde“ imenovati, smo zapisali v naš list le za to, da ga bojo nasledniki naši kadaj brali in vremenskim skušnjam vverstili.

Prav za prav je pa namen teh verstic le, da opomnimo naše gospodarje, ako nastopi boljše vreme, naj 1) pustijo zmrznjene sadeže še toliko časa v zemlji, da jim ono zmrzlino vèn potegne, zlasti repo, ki še veliko raje premerje kakor terdniše korenje, in kolikor moč naj se spravi suho v hrame, 2) kar je zmrzlina prevzela, naj se porabi kakor koli pred, ker vse kar je zmrznilo, raje gnjije in 3) naj to, kar je zmrznjeno bilo, vselej dobro prekuhano živini pokladajo, da ji ne bo v škodo, ker znano je, da zmrznjene reči napravljajo mnogotere bolezni in breja živina po njih zlo rada zverže.

Vertnarska skušnja.

(Osipanje sadnega drevja) priporoča vertnar Köhler v kmetijski šoli Altenburški na Ogerskem. Rahljati zemljo okoli dreves in jim narejati kakor kolo veliko plitvo skledo okoli je že stara reč — pravi Köhler — pa dobra je le spomladi; pred zimo pa je gotovo škodljiva in pokončá mnogo dreves; v južnem vremenu se steka v tisto ponvo namreč veliko moče, ktera ponoči zmrzne; to pa, da enkrat zmrzuje, enkrat pa se taja okoli drevesa, je

deblu škodljivo; zatega voljo jez vsako jesen okoli vseh dreves, kakor so bolj ali manj močne, za 1 do 2 čevlja na debelo zemlje osujem; v južnem vremenu se odteka moča po nji lahko in teče tje, kjer se korenine najbolj razprostirajo. Spomladi pa nasuto zemljo spet odsipljem in prav srečen sem z drevesi. Dela s tem ni dosti in tudi stroškov ne prizadene. Naj me posnemajo vsi vertnarji.

„Allg. Land- und Forst-Ztg.“

Gospodarske skušnje.

(Da jabelka ostanejo do spomladi lepe in okusne), jih položi v suhi pesek, in mesca majnika in rožnika ti bojo še tako presne (frišne) in dišeče kakor da bi jih bil ravno pred z drevesa vzel; še recelj je sočen. Amerikanci tako delajo in ne morejo prehvaliti kako dobro je to. Pesek namreč brani, da ne more sapa do njih, ki jih suši; brani pa tudi, da ne izpuhtijo iz sebe cvetú, ki jih prijetne dela; od druge strani pa pesek tudi vso mokroto na-se vleče, ktero potijo jabelka iz sebe.

(Da krompir kalí ne poganja in dolgo dober ostane), naj se vsuje na grobo stolčeno oglje; tako shranjeni krompir še spomlad ne kalí in je tako dober, kakor da bi ga bil malo pred iz zemlje skopal.

(Kadar štala gorí), ni skor mogoče kónj drugač iz štale spraviti, kakor da se okomatajo kakor za uprego.

(Krompir za krave). Sirov krompir napravi, da krave dobro molzejo, pa mleko nima kaj dosti smetane; po kuhanem krompirji se dobro pitajo, mleka nimajo toliko, pa je mastnejše. Najbolji jim tekne zdrozgani krompir; po njem krave obilo molzejo, mleko ima dokaj smetane, in tudi redijo se dobro.

Nektere poglavitne potrate naših kmetij.

Brez krajcarja ni goldinarja — je že star pregovor, pa kmetje naši premalo porajtajo ta pregovor. Priden gospodar mora tudi na majhne reči gledati, ker iz majhnega zraste veliko.

Naj omenimo tedaj nekatere reči, ktere se le preveč zanemarjajo; škoda je vendar precejšna.

1. Listje. Poglejmo le okoli sebe in vidili bomo skor povsod, koliko listja leži okoli, za ktero se nobeden ne zmeni kakor veter, ki ga na ceste odnese ali pa v vodo, — in vendar nikoli nimamo stelje preveč.

2. Gnoj in gnojnica. Koliko gnoja se po nemarnem potratí! Hlapec, ki ga pelje na njivo, ga stresa spotoma, in če mu ga tudi veliko z voza pade, ga še ne pogleda ne. Gnojnica pa teče po dvoriščih in na cesto, kakor da bi bila prazna voda.

3. Voda. Tudi za vodo je kmetovavcom dostikrat premalo mar; namesto da bi lovili vodo in jo napeljavali na senožeti, se nečimerno pogublja, kakor da bi ne bila travnikom poglavitni živež!

4. Klaja. S klajo ravná včasih živina kakor svinja z mehóm, in gospodar pazi na to tako malo, kakor da bi je imel na kupe brez konca in kraja. Meče jo živini v jasli in žleb, kolikor more; če jo živina z nogami teptá, ne vidi, da je to velika zguba. Ni čuda potem, da gré enkrat z bátom, drugikrat s psom.